

Notă informativă la proiectul de Decizie privind organizarea alimentației copiilor și elevilor din instituțiile educaționale ale raionului

Activitatea Direcției Învățământ este orientată, și în anul acesta de studii, spre implementarea Planului de acțiuni privind realizarea prevederilor *Strategiei de dezvoltare a sistemului educațional raional pentru anii 2013-2020*, pe segmentul de organizare a alimentației, menit să asigure funcționalitatea și eficiența procesului educațional. Pornind de la argumentul că unul dintre factorii principali ce determină starea de sănătate și nivelul de dezvoltare fizică și neuropsihică a copiilor este asigurarea unei alimentații echilibrate și raționale, de către instituțiile de învățământ general este oportun să se urmărească ca zilnic, în alimentația copiilor să fie incluse proteine, lipide, glucide, vitamine, săruri minerale și apă în anumite proporții și cantități. Atât deficitul, cât și surplusul de nutrienți necesari influențează negativ starea de sănătate a copiilor.

Alimentarea copiilor și elevilor în instituțiile de învățământ general în anul de studii 2017-2018 este organizată conform actelor normative în vigoare: *Ordinul anual al Ministerului Educației „Cu privire la normele financiare pentru alimentarea copiilor/elevilor în instituțiile de învățământ”,* coordonat cu Ministerul Finanțelor; *Instrucțiunea cu privire la condițiile și modul de scutire de plată pentru întreținerea în instituțiile de educație preșcolară și în școli de tip internat a copiilor din familii cu mulți copii și cele socialmente vulnerabile* (ordinul Ministerului Educației și Științei din 22.06.1999); *Recomandările metodice* “Privind organizarea alimentației echilibrate în instituțiile pentru copii”, elaborate de Centrul National de Sănătate Publică și aprobate prin Hotărârea Consiliului de experți al Ministerului Sănătății al RM din **15.08.2016**, în care sunt expuse și normele fiziologice de proteine, glucide, lipide și sortimentul de produse alimentare de consum zilnic pentru un copil din instituțiile pentru copii și adolescenți.

Din activitățile destinate asigurării alimentației calitative, activități orientate spre realizarea Deciziei Consiliului Raional Nr.02/10 din 24.03.2017, se evidențiază următoarele:

- S-a urmărit începerea procesului de alimentare în primele zile ale lunii septembrie, astfel către data de 5 septembrie se alimentau elevii din 34 de instituții de învățământ secundar general.
- S-a respectat cadrul legal prin:emiterea ordinelor cu privire la organizarea alimentației, cu numirea responsabililor, respectarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor, constituirea comisiilor de triere în toate instituțiile.
- S-au pregătit blocurile alimentare către începutul anului de învățământ. 6 instituții care au primit permis cu restricții temporare au lichidat neajunsurile depistate. Doar în 2 instituții GM Tălăiești, ŞPG Fărlădeni (lipsa secțiilor de prelucrare a produselor de origine animalieră / nonanimală) recomandările nu au fost urmate din lipsa surselor financiare.

* S-a identificat în limita alocațiilor bugetare aprobate mecanismul de organizare a alimentației copiilor din alte categorii:a copiilor din familii social-vulnerabile, celor cu CES și celor transportați în instituțiile de circumscripție. În anul de studii 2017-2018 se alimentează 4435 elevi (100%) din ciclul primar, 923 elevi (15,58 %) din ciclul gimnazial: 272 elevi transportați, 88 elevi cu CES și 63 elevi din familii social-vulnerabile. De asemenea 3 instituții organizează alimentarea contra plată (GM Bobeica, GM Drăgușenii Noi, GM Onești), respectând mecanismul de organizare a procesului de alimentare pentru elevii părinții cărora acceptă achitarea prânzului. Anul trecut de studii s-au alimentat ciclul primar 100%, ciclul gimnazial - 14,71% (192 elevi transportați, 96 elevi cu CES, 317 elevi din familii social vulnerabile).

S-a urmărit repartizarea prioritară a resurselor bugetare pentru modernizarea blocurilor alimentare. În 5 instituții s-au efectuat reparații capitale ale cantinelor (GM ”C.Tănase” Nemțeni, GM Mingir, GM Caracui, GM Mereșeni, LT ”M.Sadoveanu”), în LT ”Universum” reparația este în proces de derulare. LT ”M.Eminescu” a început construcția anexei la blocul alimentar. GM Logănești, GM Onești, GMG Cărpineni, LT ”D.Cantemir” au primit recomandarea de a fi reparate capital blocurile alimentare. La moment se întocmesc devizele de cheltuieli pentru lucrările ce se vor desfășura în anul următor. S-au renovat și dotat cantinele cu utilaj necesar pentru organizarea alimentației în: GM ”S. Andreev”- reparație

capitală din bugetul instituției în sumă de 173430 lei, procurarea unui frigider (3700 lei); GM Drăgușenii Noi - renovare capitală, echipament inox (57000 lei), mobilier (64000 lei); GM Mingir – mese inox, stelaje pentru veselă, chiuvete în secțiile de prelucrare a cărnii, peștelui, legumelor (85000 lei); GM ” A. Donici”- 5 mese inox, 2 stelaje (80000 lei); GM Bozieni - plită electrică (20000 lei); LT ” Șt. Holban”- 3 mese inox, veselă (33000 lei); GM Bujor - stelaje pentru veselă cu inox, seturi mobilă chiuvetă inox, masă inox, dulapuri (30839 lei); GM Negrea – 3 mese inox, 3 chiuvete inox, 2 stelaje, veselă (30000 lei); GM Mereșeni – chiuvete în secțiile de prelucrare (20000 lei); GM ” C.Tănase”- mese inox, chiuvete în secțiile de prelucrare; GM Caracui – stelaje inox, copertină de evaluare a aburilor, mese cu chiuvete inox, cabină de duș (14000 lei); LT Lăpușna – masă inox (4400); GM Bobeica - lucrări de reparație(19051lei); GM Pereni - mobilier (17250 lei); GM Onești - frigider, stelaje (14000 lei); 13 instituții au înnoit vesela.

Cu referire la altă sarcină înaintată DÎ prin Decizia Consiliului Raional din martie 2017, raportăm că, deși nu intră în competența organului local de specialitate, s-au preconizat formări pentru bucătarii din instituțiile de învățământ pentru perioada decembrie 2017 - ianuarie 2018.

Analizând executarea cheltuielilor la articolul economic 333110 (procurarea produselor alimentare – asigurarea alimentației) pentru 11 luni ale anului 2017 în instituțiile preuniversitare, putem concluziona că până în prezent % executării se arată în felul următor: instituții care au valorificat bine sursele planificate: GM Obileni (93,8%), GM Tălăiești (96,2%), LT”M.Lomonosov” (90,4%), LT ”Șt. Holban” (85,4%), GM Fundul Galbenei (84,9%), GM Pogănești (80,0%); instituții cu valorificare sub nivel: GM”M.Viteazul”(28,7%), GM Mingir (31%), GM Mereșeni (56,2%), GM Drăgușenii Noi (55,6%), GM Bozieni (46,5%), GM Călmățui (58,5%), LT ”Universum” (51,6%).

Alimentația copiilor în instituțiile de educație timpurie

Actualmente în raion sunt instituționalizați 4486 de copii de vârstă preșcolară în 44 de grădinițe, 2 școli primare-grădinițe și 6 complexe educaționale gimnazii-grădinițe, dintre care se și alimentează toți, iar 79 sunt alimentați gratuit.

Din Raportul privind executarea bugetului la situația din 30.11.2017, constatăm că o bună gestionare financiară (100%-80%) pe segmentul **procurării produselor alimentare** o au primăriile: Bobeica, Crasnoarmeisocoe, Sărata-Galbenă, Voinescu, Secăreni, Hâncești, Lăpușna, Bujor. La cealaltă extremă se găsesc primăriile cu executarea de 40-50%: Fundul Galbenei, Călmățui, Ciuciuleni, Drăgușenii –Noi, Leușeni, Oneș, depistăm că media financiară generală, per total per zi, pentru un copil înscris în instituțiile de educație timpurie de tip general, constituie **18,17 lei** – cu circa 3 lei mai mică comparativ cu norma (**21,0 lei**) comparativ cu **14,69 lei** în anul 2016.

Pentru anul 2016-2017 normele financiare la alimentație au fost stabilite în mărime de 21 lei per copil, dintre care 14 lei sunt achitați de către APL și 7 lei de către părinți. În rația alimentară, zilnic, sunt incluse toate produsele necesare pentru creșterea și dezvoltarea copilului.

Finanțarea alimentației

Din informația parvenită de la Ministerul Finanțelor normele financiare pentru alimentația unui copil/per zi au crescut anual – de la **6 lei** în 2004 pînă la **17,55 lei** în 2015 și **21,0 lei** în 2017 (pentru programul de activitate al instituției de 9 ore).

Respectarea normelor fiziologice / naturale de hrană

La modul general, normele fiziologice / naturale de hrană, stabilite de Ministerul Sănătății au început să se **respecte**. Media per copil a normelor fiziologice, calculată pe raion, atestă un nivel de circa **88%** realizare. Mai bună, aparent, este situația cu respectarea normelor fiziologice în localitățile Bălceana, Bozieni, Bujor, Cioara, Dancu, Lăpușna, Leușeni, Logănești, Nemțeni, Obileni, Pereni, Sărata-Galbenă, Cotul Morii, Ivanovca, Secăreni peste 90%. La valori cuprinse între 80-90% se respectă normele fiziologice în localitățile: Hâncești, Bobeica, Boghicieni, Buțeni, Caracui, Cărpineni, Cățăleni, Călmățui, Ciuciuleni, Crasnoarmeisocoe, Sofia, Stolniceni, Pașcani, Mereșeni. Dar, la o analiză mai profundă a datelor, atestăm că aceste valori se datorează nu atât unei alimentații echilibrate, cât valorilor mari la produsele ieftine și calorice.

Conform Regulamentului de funcționare, fiecare instituție elaborează propriul meniu și acesta, obligatoriu, corespunde cu recomandările Ministerului Sănătății. De regulă, asistentele medicale sunt

responsabile de elaborarea meniurilor, însă în lipsa acestora (la moment se înregistrează un deficit de 30 cadre medicale), responsabil de elaborarea meniurilor este managerul, care le și vizează împreună cu bucătarul. În același timp, tot managerul este și persoana care recepționează produsele alimentare acolo unde nu este șef de gospodărie (12 instituții), lucru care reduce din timpul pe care managerul trebuie să-l acorde gestionării procesului educațional. Deasemenea, pe lângă lipsa de asistente medicale, instituțiile duc lipsă și de bucătari cu studii, aceștia constituind doar 25% dintre cei 66 angajați la moment. Aici este momentul să remarcăm că, în conformitate cu prevederile Deciziei Consiliului Raional din 25 martie 2017, Direcțiile Învățământ și Finanțe li s-a recomandat revizuirea statelor de personal, referitor la asistentele medicale și bucătari, dar situația rămâne a fi critică, deoarece, din martie până în decembrie, din sistem au mai plecat încă 6 cadre, motivul invocat fiind salariul mic. Deasemenea, pe lângă lipsa de asistente medicale, instituțiile duc lipsă și de bucătari cu studii, aceștia constituind doar 25% din cei 66 angajați la moment.

Analiza consumului principalelor produse alimentare de către copiii din instituțiile preșcolare arată un dezechilibru alimentar vădit: în alimentația copiilor predomină pâinea, pastele făinoase, produsele de patiserie și uleiul – toate în proporție de peste 100%, acestea fiind mai ieftine. Mai puțin se consumă fructele uscate (44%), laptele (60%), peștele (66,01%), relativ mai bine carnea (73%), brânza și cașcavalul (76%), untul (73,8%) și foarte bine legumele (97%) și fructele proaspete (100%).

Pe segmental infrastructurii, conform datelor colectate, s-a constatat următoarele: blocurile alimentare din grădinițe s-au ajustat și continuă procesul de ajustare la cerințele înaintate de ANSA. În anul 2017 au fost reparate capital și dotate cu utilajul necesar blocurile alimentare din grădinițele: Bozieni, Buțeni, Bălceana, Mingir, Nemțeni și Voinescu nr.2. La momentul actual sunt în proces de derulare reparațiile capitale în blocurile alimentare din grădinițele Crasnoarmeisocoe nr.1, Dancu, Cățeleni, Cărpineni nr.3 (depozit), Sofia, iar în grădinița nr.4 Hâncești este în reparație bucătăria din subsol. Au rămas încă nereparate blocurile alimentare din grădinițele Negrea și Ciuciuleni, unde niciodată încă nu s-a făcut reparație și tot utilajul este învechit. Necesită investiții pentru înlăturarea prescripțiilor ANSA grădinițele care au interdicție la prepararea produselor din carne și pește: Cărpineni nr.3, Pereni, Secăreni. Sunt oportune dotări la aspect utilaje - cuptoare cu aburi și hote, mese și stilaje de inox în peste 30% dintre instituții.

Problemele care afectează organizarea eficientă a alimentației copiilor și adolescenților din instituțiile educaționale ale raionului sunt diverse:

- ▶ Discrepanța dintre normele financiare privind alimentația copiilor și normele fiziologice de consum. Din această cauză se atestă dezechilibru alimentar al copiilor – instituțiile elaborează meniurile din produse aduse de furnizori și care sunt mai ieftine – crupe și paste făinoase, ulei, pâine și produse de patiserie.
- ▶ Bucătarii nu sunt implicați în cursuri de perfecționare pentru a fi învățați ce și cum să pregătească pentru copiii mici, respectiv, nu li se mai atribuie grade de calificare, cum era odată. Se atestă exodul masiv de bucătari din instituțiile de educație timpurie.
- ▶ Lacune legislative privind achizițiile publice – se achiziționează produse mai ieftine, nu și mai calitative.

În rezultatul analizei modului de organizare a procesului de alimentare a copiilor și adolescenților din instituțiile de învățământ general din raion, constatăm o ameliorare a stării de lucruri, ceea ce demonstrează că s-au făcut eforturi comune pentru redresarea situației. Totuși monitorizarea permanentă a asigurării alimentației corecte a copiilor în IET și cele de învățământ general prin colaborarea dintre toate structurile teritoriale implicate: cele de sănătate, asistență socială, financiară, ANSA, achizițiile publice, OLSDÎ trebuie să continue.